

balate, in od nje napravljajo električne stroje, podplate, a vzlasti zdravniške priprave.

253.

Detinstvo Stanleyevo. Njegov poočim. Vojak. Ameriški reporter.

Stopimo v Afriko, in pogledimo najpreje kaj je doživel in koliko je prestal glasoviti potnik Stanley, preden je prodril skozi sredino tega skrivnostnega, črnega kontinenta.

* * *

Bil je hladen in otožen večer decembra meseca. Gosta megla je ležala na Liverpoolu. Blizu vrat skladišča se je stisnil ves zamišljen deček mej bačve. Ob svetlobi svetilke, ki je gorela v nastrešju, prešteval je deček svoje novce, in vsak pot, ko jih je preštel, videlo se mu je na obrazu, da je nezadovoljen.

„To ni dovolj,“ godel je sam seboj, „manjka mi skoro celega funta. Kedaj naj ga zaslužim, ko jutri ladija že odpluje. Mislil sem danes več zaslužiti, ali radi megle ni bilo dela.“

Deček se prime z obema rokama za glavo. Nakrat šine po konci ter veli: „Odpeljati se pa le moram, naj velja kar hoče!“ Potem se zopet spusti po tleh, položi glavo na sodček in zaspi. Zjutraj zgodaj je bil deček že v pristanišči in je šel na brod onega kapitana, kateri je bil namenjen v Novo Kaledonijo.

„Sprejmite me za delavca,“ poprosi kapitana.

„Ne potrebujem nobenega,“ odreže se kapitan.

„Slišite gospod, jaz bi se rad peljal v Novo Kaledonjo, ali manjka mi cel funt šterlingov, da bi plačal prevoznino. Dovolite mi, da primanjkljej zaslužim z delom; pripravljen sem za vsako delo. Ali me hočete?“

Kapitan je že hotel zapoditi ga, ko mu je pa pogledal v obraz, bil je iznenaden zbog razboritega in odločnega izraza. Pokliče svojega pomočnika. „Sprejmite mi to-le za brodarskega dečka.“

In deček se je odpeljal v New-Orléans. Prevoznino in hrano si je služil s trdim mornarskim delom. Ta siromak, ki je spaval pod milim nebesom po ulicah liverpoolskih, to junaško, to odločno dete, katero je izgarala želja za potovanjem, bil je Stanley. Pravo ime mu je John Rowlands. Sploh se sodi, da je Američan, pa ni, temveč je pravi Anglež, por. 1840. l. v Denbighu v Walesu od toli siromašne matere, da je nesrečnica morala sina dati v sirotišče v Saint-Asaphu. Tu se je mladi Rowlands upotil v prve nauke, in že v tem času se je pokazoval njegov značaj: deček je bil temnega pogleda, molčeč, zelo občutljiv in jeklene volje; učil se je jako rad, skoro strastno.

Mater svojo je ljubil iskreno, ali vendar jo je ostavil, ostavil takorekoč kot potepuh, kateri se povsodi potiče, da poskuša srečo. Ali mladi Rowlands je čutil v sebi nepremagljivo moč, ki ga je naganjala

na velika potovanja. Ko je prišel v Liverpool, ni mogel dobiti ladije, da bi se vkrcal, kakor bi rad. Zato je sklenil, da hoče delati, dokler si zasluži prevoznino. In delal je skoro tri leta, delal je kot težak v pristanišči liverpoolskem. Tu smo ga našli, kjer je prešteval svoj siromašni zaslužek, pa ga le ni bilo dovolj, da plača prevoznino iz Liverpoola v New-Orléans. Videli pa smo, kako se je ta vozil razvozljal vsled dobročudnosti starega kapitana.

Ko se je Rowlands pripeljal v New-Orléans, ni imel ob čem živeti, zato je šel službe iskat; dobil jo je pri trgovcu Stanleyu. Kmalu si je s svojim razborom in svojo delavnostjo pridobil naklonjenost gospodarjevo, ki ga je začel upotrebljati za vsa važnejša opravila, in naposled ga je posinovil. Tako je nastalo ime Stanley.

Ali sijajni ta začetek je kmalu minil. Čestiti gospodar, ki je tako skrbel za bodočega afriškega preiskovalca, umrl je nenadoma brez oporoke, in vse zlate nade Stanleyeve so šle po vodi. Udarec ta je bil silen, pred kot ne je imel žalostnih nasledkov, kajti potem se je za celih deset let izgubil sled Stanleyev.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

(Zadnja seja. Konec)

Prične se splošna debata. Posl. dr. Tavčar govori o politični upravi, ki nastavlja uradnike, ki slovenščine niti zmožni niso. Omenja posebej ravnanje okr. glavarjev v Kranji in Radovljici ter se spominja bivšega oblastnega okr. glavarja v Rudolfovem, graja nemško uradovanje pri deželnem sodišči, omenja odpuščenja prof. Spinčiča iz službe in konstatuje malobrižnost uprave za Slovence, ki še sedaj ni reaktivirala gimnazije v Kranji. Posl. Luckmann pravi, da je treba za materijalni blagor dežele prej skrbeti nego narodni ter zagovarja okr. glavarja v Kranji in Radovljici. Deželni predsednik baron Winkler zagovarja politično upravo in povdarja, da je ravno sedanja vlada storila veliko uslug Slovencev. Posl. Hribar v daljšem govoru razmotrava najprej proračun z gospodarskega stališča potem izreka obžalovanje na razcepljenosti narodnih poslancev, odločno protestuje proti postopanju politične uprave nasproti posl. Spinčiču, graja upravo zaradi nepravilnega ljudskega štetja, kar se tiče narodne ravnopravnosti in priporoča vladi ravnopravnost do vseh narodov rekoč: Avstrija bodi svojim narodom mati ne pa mačeha. Poslanec Schwegel ugovarja predgovorniku in pravi, da je Spinčič hotel sam postati mučenik. Na to se seja prekine in zvečer nadaljuje. Poročevalec Šuklje še enkrat natanko razloži, od kod prihajajo prispevki in kako se porablajo, povdarja, da glede uprave nazadujemo in pravi, da se aristokratom daje v uradih prednost, domačini pa se prezirajo. Glede sodišč pravi, da ravnajo v protislovji s članom XIX temeljnih zakonov. Nasproti posl. Hribarju povdarja, da ekstremne stranke ne rode vspehov, Nemcem pa priporoča, da naj bodo pravičnejši drugim narodnostim. Na to prične se podrobna razprava. Pri točki III (Troški za deželno posestvo) posl. dr. Tavčar povdarja, da deželni dvorec ne zadošča več potrebam deželnih uradov in stavi naslednjo resolucijo: „Deželnemu od-

boru se naroča, da pretresuje, ali bi ne kazalo odpovedati zakup deželne hiše vis. vladi ter v to hišo prenesti deželne urade in da v prihodnjem zasedanju stavi v tem oziru primerne nasvete.“ Resolucija se vsprejma. Pri točki IV (Troški za deželno-kulturne namene) posl. Mesar priporoča uravnavo dveh hudournikov pri Kranjski gori in nasvetuje resolucijo: „Deželnemu odboru se naroča, pri Kranjski gori in Podkorenem nahajajoča se hudournika „Krotnik“ in „Suhelj“ preišče in v prihodnjem zasedanju predloži načrt zakona glede njene zgradbe. Ob enem se mu naroča, da občini kranjskegorski iz kredita za vodne stavbe primerni znesek nakloni in vse oskrbi, da se imenovana hudournika kakor hitro mogoče zgradita, da se vrmeta v prejšnji strugi in se jima z odpravo nanesenega kamničja zagotovi prost odtok.“ Resolucija se vsprejme.

Posl. Povše izraža željo, da naj bi se za uravnavo Save pri Stožicah, Jaršah in Tomačevem kaj storilo in obžaluje, da se ni lanska svota 30 000 gld. dovoljenih v državnem zboru za uravnavo Save porabila. Dež. predsedstvo stori naj potrebno in skrbi za to, da se ta svota priklopi onim 60.000 gld., ki so namenjeni za l. 1892, deželni odbor pa naj gleda na to, da se z delom takoj prične. Pri točki IX. (Troški za občila) graja posl. Kersnik nedostatke pri kamniški železnici in stavlja naslednjo resolucijo: „Deželnemu odboru se naroča, posredovati, da se pri kamniški železnici uvede olajšave gledé pristobinske tarife za tovore in primernejša zveza osobnega prometa z južno in državno železnico.“ Resolucija se vsprejme z dostavkom posl. Grassellija: „in da se spremeni vozni red v ti smeri, da bode bolje ustrezal tako kamniškemu kakor ljubljanskemu stanovništvu.“

Posl. Hribar govori o tarifah na bodočih dolenskih železnicah in stavlja nastopni dve resoluciji: 1.) Deželni zbor vojvodine Kranjske smatra, da je podržavljenje južne železnice v interesu dežel, po katerih teče nje proga in v interesu napredka avstrijskega glavnega trgovskega emporija Trsta ter pričakuje, da se bode država svoje dni poslužila pravic, katere jej pristojé gledé podržavljenja te proge. Deželnemu odboru se naroča naj naznani to prepričanje deželnega zbora c. kr. deželni vladi. 2.) Deželni zbor vojvodine Kranjske izreka svoje prepričanje, da bi upeljava transportnega davka eventuelno zvišanje tarifov imelo jako slab upliv na razvoj osobnega in tovrnega prometa v tej kronovini, ne da bi po drugi strani donášala kakih koristi državnim financam. Deželnemu odboru se naroča, da to prepričanje deželnega zbora naznani visoki c. kr. deželni vladi.

Resoluciji se vsprejmeti. Posl. Kersnik stavi predlog: „Za napravo doprskih kipov jednega slovenskega pesnika in jednega nemškega pesnika, potem parketnega odra za spremembo avditorija v pritličji novega gledališča v plesno dvorano dalje za napravo deželnega grba na pročelji in ostalih napisov v notranjih delih poslopja, za napravo spominske plošče v foyerju, dovoljuje se dodatni kredit 2600 gld. iz deželnega zaklada.“ Posl. Hribar temu novemu predlogu odločno ugovarja, ki se pa v kljub temu vsprejme. Na to odobri se proračun in vsprejmo vsi predlogi finančnega odseka. 5.) Posl. Hribar poroča v imenu finančnega odseka o dovolitvi najetja posojila za deželno stolno mesto Ljubljana in po daljšem utemeljevanji v imenu odseka predlaga: 1.) Deželnemu stolnemu mestu Ljubljana se dovoli za nakup glavinskih delnic dolenskih železnic, za pokritje prispevka za zgradbo nove deželne bolnice in onega za osuševanje barja, za pokritje troškov zgradbe novega mostu čez Ljublanico in za nakup vojaškega preskrbovališča in vojaške bolnice najetja posojila v znesku 500.000 gld. To posojilo je amortizovati v 50 letih. Anuiteta za obrestovanje in amortizovanje ne sme več znašati kot 5 odstotkov na leto. V zagotovilo posojila sme mestna občina Ljubljana zastaviti primeren del svojih davščin in drugih rednih dohodkov. 2.) Deželnemu odboru se naroča, da zadobi Najvišje potrjenje tega sklepa.

Poslanec Luckmann temu predlogu ugovarja ter v imenu nemške manjšine stavi sledeči predlog: „Sklepauje o prošnji glavnega mesta Ljubljane se odloži do prihodnjega zasedanja deželnega zbora.“ Če bi ta predlog ne bil vsprejet, stavi naslednjega: „Glavnemu mestu Ljubljani se dovoli za nakup glavinskih delnic dolenskih železnic, za prispevek k zgradbi nove deželne bolnišnice in za zgradbo novega mostu čez Ljublanico znesek 250.000 gld.; to posojilo se mora amortizovati v 50 letih. Anuiteta za obrestovanje in za amortizacijo ne sme znašati nad 5 % na leto. V jamstvo posojila sme mestna občina ljubljanska zastaviti primeren del svojih davščin in drugih rednih prihodkov.“

Posl. Grasselli predgovornikova predloga pobija rekoč, če bi mestna občina ne potrebovala te svote, gotovo bi ne prosila, da se ji dovoli. Govornik torej predlaga, da se vsprejme predlog finančnega odseka. Ko še poročevalec Hribar ugovarja poslancu Luckmannu in priporoča predlog finančnega odseka, se ta vsprejme.

6.) Posl. dr. Vošnjak poroča o preskrbljevanji krajev v ozemlju Pivke z vodo in po kratkem utemeljevanji v imenu finančnega odseka predlaga: 1.) „Deželni odbor se pooblašča, da dovoli za napravo vodnjakov in vodovodov v Hruševji, Zagonu, Landolu Knežaku, Razdrtem, Šnihelu, Zagorji, Orehku in Trnji primerne doneske iz deželnega zaklada, pričakuje, da država prevzame 50 %, udeleženci pa 20 % dotičnih stroškov. 2.) V ta namen se deželnemu odboru dovoli kredit 4000 gld. iz deželnega zaklada. 3.) Deželnemu odboru se naroča, da zvrši deželno-zborski sklep 14. seje dne 24. novembra 1890. l. glede državnih doneskov za napeljavo vode v one kraje dežele kranjske, ki trpe pomanjkanje vode.“ Predlog se vsprejme. 7.) Posl. Kersnik poroča o prošnji podobčine Begunje in Selšček za podporo za napravo vodovoda. Prošnja izroči se deželnemu odboru v rešitev. 8.) Posl. Murnik poroča v imenu upravnega odseka o prošnji posestnikov v Orehku, da se namesto vodovoda napravijo trije vodnjaki. Tudi ta prošnja se z ozirom na sklep deželnega zbora, zgoraj pod št. 6 naveden, izroči deželnemu odboru v rešitev. 9.) Posl. dr. Papež poroča v imenu upravnega odseka o resoluciji gospoia deželnega poslanca dr. Tavčarja, da se deželni zbor kranjski l. 1892 še edenkrat skliče. Poročevalec po kratkem utemeljevanji v imenu odseka predlaga: „Poročilo se vzame na znanje, dež. odboru pa se naroča, naj vis. vladi naznani željo dež. zbora, da se tekom l. 1892 še edenkrat skliče dež. zbor kranjski! Predlog se vsprejme.“

Deželni glavar Detela se poslancem zahvali za njihovo neumorno in požrtvovalno delovanje v prid dežele in deželnemu predsedniku izreka zahvalo za njegovo prijazno sodelovanje. Ko se še poslanca Svetec in baron Apfaltrern zahvalita g. deželnemu glavarju za njegovo nepristransko vodstvo, zaključita zborovanje s trikratnimi „Slava“ klici na presvetlega cesarja

— **Osobne vesti.** Znani slovenski pesnik č. g. Anton Aškerc (Gorazd), ki je bil nedavno premeščen v Slov. Bistrico, postal je provizor župnije Sv. Marjeta pri Rimskih toplicah. — Gosp. župnik František Ekert, znani češki rodoljub in velik prijatelj Slovencev odlikovan je s papeževim križem „Pro Ecclesia.“ — Višjega deželnega sodišča Graškega predsednik vitez Waser nastopil je te dni dopust. Govori se, da pojde v pokoj.

— **Za naše vinorejce.** Kranjski deželni odbor ukrenil je, da se bodeta vršila dva kratka tečaja za vinogradnike na vinarskih šolah in sicer v Novem mestu in v Vipavi. Tak tečaj trajal bode samo tri dni in se bodo vinogradniki poučevali praktično, kako treba prenoviti opustošene vinograde z ameriškimi trtami. Da se mogo udeleževati teh dveh tečajev tudi oddaljeni vinogradniki, določil je deželni odbor, da se jim povrnejo potni troški in dovoli podpora jednega

goldinarja na dan. Na ta način se je nadejati, da se sčasoma izuri v vsaki občini nekaj vinogradnikov v nasajevanju in požlahtovanju amerikaških trt in da bodo pozneje poučevali tudi svoje sosede. — Na Slapu pri Vipavi bode tak dvadnevni pouk dne 27. in 28. t. m. Poučevalo se bode v zimskem cepljenju (z zamaškom) in v poletnem ali zelenem praktično, to je, prvo kakor drugo se hode izvrševalo pred očmi udeležencev. Tečaja udeležiti se sme vsakdo. Vender naj se ga udeleže prvi dan (27. t. m.) od sedme ure naprej vinogradniki iz Vremske in zgoranje Vipavske doline, torej od Grabnov pa do Goč, Slapa, Gradišča. Drugi dan pa vinogradniki iz spodnje Vipavske doline, od Goč, Slapa, Gradišča naprej. Revni Vremci dobodo za pot na Slap in nazaj 2 gld. in 1 gld. 20 kr. na Slapu za hrano in prenočišče. Kdor hoče to denarno podporo dobiti prosi naj za njo do 22. tekočega meseca pri vodstvu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Novemestu. Na poznejše prošnje se ne bode oziralo. Vsaki prošnji za podporo, (katere ni treba kolekovati) dodati mora prositelj priporočilni list župništva ter županstva svojega, vsaki prošnji vtisnjena morata biti tudi uradna pečata obeh.

— **Deželno pomočno društvo «Rudečega križa»** za Kranjsko v Ljubljani bo imelo dne 20. maja ob 6. uri zvečer v mestni dvorani občni zbor, h kateremu vse člane vabi društveno vodstvo.

— **Dolenjski železnici.** Upravni svet delniškega društva „Dolenjski železnici“ izvolil si je barona Jož. Schwegla predsednikom in dr. Fr. Liharzika podpredsednikom. Zgradba proge Ljubljana-Grosuplje-Kočevje oddala se je tvrdki Redlich in Berger s popustom 15 8 % ali skupaj 332 653 gld. popusta. Proga meri 73 kilometrov in je bilo delo proračunjeno na 2,105.396 gld.

— **Nova vojašnica za domobrance.** V Celji gradili bodo novo domobrantsko vojašnico in pričnejo z delom še ta mesec.

— **Obrotno-nadaljevalna risarska šola v Nabrežini** prične z rednim poukom zopet dne 1. septembra. Prvi tečaj zaključil se je dne 3. aprila.

— **Pokončno pisavo** vveli so v vseh razredih c. kr. ljudskih šol tržaških.

— **Nesreča.** V Dolenji vasi pri Ribnici je po nepredvidnosti nekemu delavcu odtrgalo obe roki do členkov. Zažgal je namreč v roki dinamitno patrono in jo prepozno iz rok vrgel.

— **Umrli je** č. g. Janez Kapuz, župnik v Kropi.

— **Stari goldinarji** od 1. januarja 1882, ki so prišli iz prometa leta 1889, morejo se zamenjati le še do 30. junija 1892 pri državni osrednji blagajnici na Dunaju, pri deželnih glavnih in finančnih blagajnicah in pri državni glavni blagajnici v Zagrebu. Od 1. julija 1892 do 31. decembra morejo se ti bankovci zamenjati le pri finančnem ministerstvu s kolekovano prošnjo. Z novim letom se pa sploh ne morejo več zamenjati.

— **Vipavska železnica** se bode morebiti vendar le gradila, kajti število onih, ki se za njo potegujejo in so pripravljani za njo kaj žrtvovati se množi. Mestni zastop v Gorici sklenil je v svoji zadnji seji nakupiti za 100.000 gld. delnice te železnice. Dozdaj je vipavski železnici zagotovljenih že 200.000 gld. podpore.

— **Kužna bolezen «spuščaj» (miliaria).** Okrog Št. Jerneja na Dolenjskem pojavila se je jako nevarna nalezljiva bolezen „miliaria“. Bolnikov oznanjenih je nad 30, od teh umrlo jih je pa že 10. Znamenja bolezní so: glavobol, omamljiv pritisk v prsni in srbičica po vsem životu. Koža je

pokrita z mazoli in ulési. Zdravniške oblasti se trudijo, da bi bolezen udušile.

— **C. kr. deželni zdravstveni svet za Kranjsko.** Predsednikom tega sveta izvoljen je zopet gosp. c. kr. vladni svetnik in deželni zdravstveni referent dr. Fr. Keesbacher, podpredsednikom pa g. ravnatelj in c. kr. vladni svetnik prof. dr. Al. pl. Valenta.

— **Slovensko delavsko pevsko društvo «Slavec»** v Ljubljani priredi v nedeljo dne 22. t. m. pri Koslerji v korist „Narodnega doma“ veliko vrtno veselico.

— **Samomor.** Na postaji Lič-Plaze na progi mej Reko in Karlovcem vlegel se je te dni ondodni načelnik postaje na tir, ko je dohajal vlak. Nesrečnega je vlak močno razkosal. Uzrok samomoru ni znan.

— **Odlikovanje.** Naš rojak g. Iv. Zadnikar trgovec in steklar v Gradcu, odlikovan je bil v Parizu na „razstavi za nove iznajdbe“ z zlato svetinjo. Zadnikar razstavil je stekleno tičjo kopalno kabino, katero je sam izumil in na njo vzel patent že skoro v vseh evropskih državah.

— **Romarski vlak.** Iz okolice dobrepoljske in Velikih Lašč pojde k „Mariji pomagaj na Brezje“ tudi letos in sicer dne 27. t. m. velika procesija. Iz Ljubljane do Otoč se romarji peljejo s posebnim vlakom.

— „**Slovensko društvo**“ v Ljubljani napravi v nedeljo dne 15. t. m. ob 1/2 11. uri dopoldne v vrtnem salonu hotela „pri Maliči“ svoj društveni shod.

— **Ponarejeni petdesetaki.** V prometu nahajajo se ponarejeni petdesetaki, občinstvo se torej opozarja, da naj bo oprezno pri vzprejemanju petdesetakov. Papir je bolj mehak in barva tiska je veliko svetlejša. Po dnevi se precej pozna, da je ponarejen, po noči je to težje. Piliciji izročen petdesetak ima serijo D 52, št. 300.222. Na te številki naj torej pazi vsakdo.

— **Baron Born,** posestnik graščine v Tržiču, prikupil je k svojemu okolu 8000 oral obsezajočemu posestvu še 800 oral zemljišča. Pod cerkvijo sv. Ane namerava baron zgraditi veliki lovski grad in vpeljati v njem električno razsvetljavo.

— **Podžupanom mesta Ljubljanskega** bil je izvoljen uže devetič g. Vaso Petričič.

— **Novo gasilno društvo.** V Fužinah na Gorenjskem ustanovili so gasilno društvo. Začasni načelnik je g. Avg. Maly. Največ zaslug za ustanovitev si je stekel g. Gust. Weiss, ondodni župan in sodrug ondodnih fužin.

— **Jägerja bivšega blagajnika Rothschildovih** sinov v Frankobrodu, ki je poneveril okolu 1,700.000 mark, prijeli so v Aleksandriji v spremstvu neke ženske. Ko so ga prijeli, potegnil je revolver, katerega so mu pa iztrgali. Pri njem našli so v bančnih biljetih skoraj vso ukradeno svoto.

— **Redka dedščina.** V Parizu umrl je milijonar Astor, zapustivši vdovo, sina in troje hčera. Glavnim dedičem svojega premoženja imenoval je svojega sina, hčeram volil je vsaki po 10 milijonov dolarjev, vdovi pa ima sin dajati po 2 1/2 milijona dolarjev na leto. Kako bodo francoski grofi in principi, katerim je že vse drugo pošlo, nego samo plemenitaško ime jim je še ostalo, te bogate hčere nadlegovali z ženitovanjskimi ponudbami, si lahko mislimo.

— **Slikar Vereščagin ponesrečil.** Kakor poročajo ruski listi ugriznil je slavnega ruskega slikarja Vereščagina sprehajajočega se po Moskovskih ulicah, stekel pes. Ker je bila takoj zdravniška pomoč pri rokah je upati, da ponesrečenec okreva.